

Παραθετικά επιθέτων

Στα επίθετα της Λατινικής διακρίνουμε τρεις βαθμούς (gradus):

- 1) **θετικό**: altus, -a, -um = υψηλός
- 2) **συγκριτικό**: altior, altior, altius = υψηλότερος, πιο υψηλός
- 3) **υπερθετικό**: altissimus, altissima, altissimum = υψηλότερος, ο πιο υψηλός

Οι καταλήξεις των παραθετικών είναι:

- 1) του **συγκριτικού** **-ior** (αρσεν. και θηλ.), **-ius** (ουδ.) και (τριτόκλιτα και δικατάληκτα)
- 2) του **υπερθετικού** **-issimus, -issima, -issimum**. (δευτερόκλιτα και τρικατάληκτα)

Οι ανωτέρω καταλήξεις προστίθενται στο θέμα του θετικού (ή της επιθετικής μετοχής), που το βρίσκουμε, **αν από τη γενική ενικού του αρσενικού αφαιρέσουμε την κατάληξη -i ή is**:

π.χ. **altus** (γεν. alt-i) - alt-ior, alt-ius, alt-issimus, -a, -um = υψηλός

longus (γεν. long-i) - long-ior, long-ius, long-issimus, -a, -um = μακρός

brevis (γεν. brev-is) - brev-ior, brev-ius, brev-issimus, -a, -um = βραχύς

felix (γεν. felic-is) - felic-ior, felic-ius, felic-issimus, -a, -um = ευτυχής

prudens (γεν. prudent-is) - prudent-ior, prudent-ius, prudent-issimus, -a, -um. = συνετός

Διαφορετικός σχηματισμός παραθετικών.

1^η κατηγορία

Έξι επίθετα σε **-ilis**, τα: **facilis, difficilis, similis, dissimilis, humilis** και **gracilis**, σχηματίζουν **το υπερθετικό** με την προσθήκη στο θέμα τους της καταλήξεως **-limus**:

facilis (γεν. facil-is) - **facil-ior**, facil-ius, **facil-limus**, -a, -um = εύκολος

similis (γεν. simil-is) - **simil-ior**, simil-ius, **simil-limus**, -a, -um = όμοιος

humilis (γεν. humil-is) - **humil-ior**, humil-ius, **humil-limus**, -a, -um = ταπεινός

gracilis (γεν. gracil-is) - **gracil-ior**, gracil-ius, **gracil-limus**, -a, -um = ισχνός

(αλλά **nobilis** - nobilior, nobilissimus κτλ.).

2^η κατηγορία

Όσα επίθετα λήγουν σε **-er** (είτε δευτερόκλιτα είτε τριτόκλιτα) σχηματίζουν **τον υπερθετικό** με την κατάληξη **-rimus** που προστίθεται στην ονομαστική του ενικού του αρσενικού:

pulcher (γεν. pulchr-i) - **pulchr-ior**, pulchr-ius, **pulcher-rimus**, -a, -um = ωραίος

acer (γεν. acr-is) - **acr-ior**, acr-ius, **acer-rimus**, -a, -um = οξύς

pauper (γεν. pauper-is) - **pauper-ior**, pauper-ius, **pauper-rimus**, -a, -um. = φτωχός

3^η κατηγορία

Τα επίθετα που λήγουν σε **-dicus, -volus, -ficus** (σύνθετα με δεύτερο συνθετικό τα ρήματα **dico** λέγω, **facio** βάζω, τοποθετώ, **volo** θέλω) σχηματίζουν τα παραθετικά σε **-entior, -entissimus**:

maledicus (γεν. maledīci), **maledic-entior, -entius, maledic-entissimus, -a, -um** = κακόλογος

magnificus (γεν. magnifici), **magnific-entior, -entius, magnific-entissimus, -a, -um** = μεγαλοπρεπής

benevolus (γεν. benevoli), **benevol-entior, -entius, benevol-entissimus, -a, -um** = ευμενής

Σημείωση

*Κατά τον ίδιο τρόπο σχηματίζονται τα παραθετικά και του επιθέτου **providus** (γεν. provid-i) (provid-entior, provid-entissimus). Ο σχηματισμός αυτός των παραπάνω παραθετικών είναι κανονικός, επειδή αρχικά ο θετικός βαθμός των επιθέτων ήταν maledicens, magnificens, benevolens, providens.

Του επιθέτου **dives (που η γενική του είναι divit-is, και με συγκοπή dit-is) τα παραθετικά είναι divit-ior και dit-ior, divit-issimus και dit-issimus.

Παρατηρήσεις

1. Και το επίθετο **vetus** (γεν. veter-is) σχηματίζει υπερθετικό σε-rimus: **veter-rimus**.
2. Του επιθέτου **matūrus** ο υπερθετικός είναι **maturissimus** και **maturrimus**.
3. Το επίθετο **dexter, -tra, -trum** (34) (= δεξιός) σχηματίζει συγκριτικό **dexterior, -ior, -ius** και υπερθετικό **dextimus** (γιατί το επίθετο dexter σπανιότερα απαντά και ως dexter, -era, -erum).
4. Έχουν διπλό υπερθετικό: **exterus, -a, -um** exterior, -ior, -ius extremus, -a, -um/ extimus, -a, -um (25) **posterus, -a, -um** posterior, -ior, -ius postremus, -a, -um/ postumus, -a, -um (20)
5. Τα δευτερόκλιτα επίθετα που πριν από την κατάληξη **-us** έχουν φωνήεν **e, i, u** σχηματίζουν τα παραθετικά τους περιφραστικά:
nimius, -a, -um magis nimius, -a, -um maxime nimius, -a, -um (25)
6. Τα δευτερόκλιτα επίθετα που λήγουν σε **-quus, -a, -um** όμως σχηματίζουν κανονικά τα παραθετικά, π.χ. aequus: aequior, -ior, -ius/ aequissimus, -a, -um (21)

Ανώμαλα παραθετικά

bonus = αγαθός	mēīor, -ius	optim-us, -a, -um
malus = κακός	peīor, peius	pessim-us, -a, -um
magnus = μεγάλος	maiōr, maius	maxim-us, -a, -um
parvus = μικρός	minor, minus	minim-us, -a, -um
multi = πολλοί	plures, plur(i)a	plurim-i, -ae, -a
multum = πολύ	plus	plurimum

Σημείωση

Των άκλιτων επιθέτων **frugi** και **nequam** τα παραθετικά είναι:

frugi, frugal-ior, frugal-ius, frugal-issimus, -a, -um, = συνετός

nequam, nequior, nequius, nequissimus, -a, -um.= τιποτένιος

Δεν έχουν παραθετικά

Τα επίθετα που φανερώνουν ποιότητα ή ιδιότητα, η οποία δεν μπορεί να παρουσιάζει διάφορους βαθμούς, όπως είναι εκείνα που φανερώνουν

1. **ύλη**, π.χ. aureus = χρυσός, ferreus = σιδερένιος, ligneus (36) = ξύλινος
2. **τόπο** ή **χρόνο**, π.χ. marinus = θαλασσινός, nocturnes = νυχτερινός, Actiacus (14) = Ακτιακός
3. **μέτρο**, π.χ. bipes = δίποδος, triennis = τρίχρονος
4. **συγγένεια** ή **καταγωγή**, π.χ. paternus = πατρικός, fraternus = αδελφικός, romanus = ρωμαϊκός, Parmensis (14) = από την Πάρμα
5. **κάτι απόλυτο** ή **άρνηση**, π.χ. mortālis = θνητός, omnipotens = παντοδύναμος, immortalis (36) = αθάνατος, insomnis = άυπνος, serenus (13) = ξάστερος
6. αυτά που προέρχονται από ουσιαστικά (**sonorus** (27), ηχηρός από το **sonor**) ή έχουν ως **α΄ συνθετικό τις προθέσεις super-**(supervacaneus36), **per-**, **prae-**. Εξαιρείται το **superbus** (3) και το **praecox** (25)

Δεν έχουν θετικό κυρίως τα επίθετα που σχηματίστηκαν από προθέσεις ή επιρρήματα:

(citra) από δω, μέσα	citerior	citīmus
	deterior	deterīmus
(intra) εντός	interior	intīmus
	ocior	ocissīmus
(prae) εμπρός	prior	prīmus
(prope) πλησίον	propior	proxīmus
(potis) δυνατός	potior	potissīmus
(ultra) πέρα	ulterior	ultīmus

3) **Δεν έχουν** το ένα από τα δύο παραθετικά:

α') **συγκριτικό**, τα επίθετα

falsus ψευδής		falsissimus
novus νέος	recentior < recens	novissimus
sacer ιερός	sanctior < sanctus	sacerrimus
vetus παλαιός	vetustior <vetustus	veterrimus

β') **υπερθετικό**, τα επίθετα

alācer εύθυμος	alacrior	
iuvēnis νέος	iunior	
senex γέρος	senior	
adulescens νεαρός	adulescentior	

*Τέσσερα επίθετα, το **extĕrus**, **infĕrus**, **supĕrus** και **postĕrus** στον υπερθετικό βαθμό έχουν δύο τύπους:

Exterus ο έξω	exterior	extrĕmus/ extĭmus
Inferus ο κάτω	inferior	infimus/ ĭmus
Superus ο άνω	superior	suprĕmus/ summus
Posterus ο επόμενος	posterior	postrĕmus/ postŭmus

Παραθετικά περιφραστικά.

Τα επίθετα σε **-us** όσα εμπρός από αυτό έχουν **φωνήεν**, σχηματίζουν τα παραθετικά τους περιφραστικά, δηλαδή το συγκριτικό με το **magis** και τον υπερθετικό με το **maxime**:

idone-us, - magis idoneus, maxime idoneus = επιτήδειος

dubi-us, - magis dubius, maxime dubius = αμφίβολος

vacu-us, - magis vacuus, maxime vacuus = κενός

arxaia-latinika.gr